

*Рожелюк В., д.е.н., професор
Тернопільський національний економічний університет,
м. Тернопіль, Україна*

*Семанюк В., д.е.н., доцент,
Тернопільський національний економічний університет,
м. Тернопіль, Україна*

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

В постіндустріальному суспільстві зростає роль та значення інформаційних ресурсів, як основного ресурсу виробництва та управління бізнесом. Створення нетрадиційних систем формування інформації про результати діяльності підприємства та зміни середовища його існування залежить від підходів до управління інформаційною сферою. Цінність інформації визначають тим, наскільки вона сприяє процесу аналізу і прогнозування, що ставить перед обліковою наукою проблему отримання інформаційних ресурсів адекватних дійсному стану і динаміці явищ і процесів фінансової та господарської діяльності.

Методологічною основою інформаційної економіки є кібернетична доктрина, а всі блага відповідно до теорії інформації можуть бути виражені в бігах (базових одиницях виміру кількісної інформації). Важливою особливістю інформації як ресурсу є те, що в результаті її використання процеси споживання і виробництва об'єднуються, тобто процес появи інформації пов'язаний зі споживанням інформації та навпаки: результатом споживання інформації є її приріст (створення нової інформації). Будь-який рух інформації у виробничому процесі збільшує її запас, підвищує цінність або збільшує обсяг. Вихідне протиріччя продукту як такого що лише споживається, або як такого що лише продукується подолано за рахунок того, що перехід виробництва в споживання і споживання у виробництво відбувається одночасно.

В теорії обліку це поняття досліджується адаптовано до господарської діяльності суб'єкта, орієнтованого на стратегію розвитку підприємства, а тому, в якості інформаційних ресурсів, пропонуємо розглядати залучену до виробничо-комерційної діяльності, прийняття рішень і навчання інформацію (знання), яка носить стратегічний характер.

Пов'язані з інформаційними ресурсами питання обліку, по суті, лише починають використовуватися у науковому світі, а конкретна постановка питання про кількісну оцінку цих ресурсів і їх зв'язок з іншими економічними категоріями ще чекають розробки й вимагають спільних зусиль спеціалістів і вчених різноманітних галузей знань [1, С. 304–307].

Інформаційні ресурси як інструмент (засіб) ефективного управління, є

інноваційними за своїм змістом та функціями, вони включають в себе нематеріальні активи, формуючи при цьому вартість підприємства та його конкурентоздатність. Багатофункціональність інформаційних ресурсів дозволяє ефективно використовувати всі інші ресурси підприємства, підвищувати якість управління, сприяти ресурсозбереженню та росту продуктивності виробництва. Створення інформаційних ресурсів вимагає технологій, які мають свій життєвий цикл і реальну вартість, а тому проблеми пов'язані з управлінням витратами на створення та функціонування облікової системи та визначенням їх ефективності є важливими для підприємства.

Оскільки витрати інформаційних ресурсів і технологій у більшості видів виробництва, продукції та послуг постійно зростають, то потрібні критерії ефективності використання таких ресурсів та їх потенціалу. Тим підприємствам, які прагнуть управляти витратами на інформаційні ресурси, необхідно визначити критерії ефективності і створити методики визначення кількісних показників, пов'язаних зі створенням та використанням інформації (наприклад, методику визначення ефективності використання потенціалу інформаційної системи та інформаційної місткості продукції).

В сучасній теорії обліку не знайшли відображення положення щодо складу та змісту інформаційних ресурсів підприємства як стратегічного ресурсу, їх ролі для виробничих та інноваційних процесів підприємства і посилення економічної безпеки. Пропонуємо визначати інформаційні ресурси як стратегічні для діяльності підприємств, як такі що сприяють ефективному розвитку та функціонуванню, а також стимулюють персонал і керівництво до інноваційної активності.

Дослідження інформаційних ресурсів з точки зору теорії обліку полягає в розкритті їх економічного змісту, удосконаленні класифікації, системному підході до інформації як стратегічного ресурсу з врахуванням факторів, що посилюють чи знижують його роль в діяльності підприємства. Необхідно окреслити інформаційні потреби підприємства, розробити механізм залучення інформаційного ресурсу у внутрішні бізнес-процеси, уточнити методику оцінки нематеріальних активів з позиціонуванням їх як основи стратегічного інформаційного ресурсу, виявити особливості та закономірності розвитку і формування інформаційних потреб у економіці. Досліджуючи положення ресурсної теорії безпеки можна зробити висновок, що інформаційні ресурси підприємства розглядаються як джерело довгострокової конкурентної переваги, і, відповідно, вони повинні стати базою формування економічної безпеки [2].

В обліку інформація розглядається як така, що необхідна для задоволення інформаційних потреб користувачів, проте, інформація, як ресурс, може виступати товаром в постіндустріальному суспільстві. В цьому випадку облікова діяльність стає не сервісною, а такою, що створює додану вартість, а інформаційний ресурс трактується як цілеспрямовано створена інформація,

яку використовують як засіб для певного виду діяльності. Така інформація має цінність і може виступати товаром на інформаційному ринку [5].

Підхід до інформаційних ресурсів з точки зору їх ролі у господарській діяльності, дозволяє класифікувати їх як: самостійний фактор виробництва; актив певного рівня специфічності; товар на інформаційному ринку.

Відома властивість інформації до зростання визнана атрибутивною, тому принцип обмеженості ресурсів, який чинний в класичній економічній теорії, не діє у випадку інформаційних ресурсів, які є практично необмеженими у використанні, винятком стає лише їх знищення та втрата актуальності.

Необхідно відзначити, що існують фактори які підвищують та стримують роль інформаційних ресурсів на підприємстві. До факторів, що підвищують їх роль відносять: ріст інформаційної складової у споживчій вартості товару та у витратах на виробництво, зниження трансакційних витрат, вплив інформації на всі види та аспекти діяльності в умовах нестабільності та збурення зовнішнього середовища.

Проте, існують також фактори, які стримують процес залучення інформаційних ресурсів у господарську діяльність, серед яких основними є: ріст інформаційного навантаження на персонал, що викликає опір та неефективне використання інформації; незначні темпи росту процесів інформатизації тощо [6, С.110]. У результаті таких обмежуючих факторів відбувається неефективне використання ресурсів, зниження керованості бізнес-процесами та неможливість стратегічного управління.

Інерція наукової спільноти щодо розвитку теоретичних основ обліку та контролю призводить до зниження ролі інформаційних ресурсів у діяльності вітчизняних підприємств через відсутність розробки теоретичних положень щодо змісту, класифікації і функцій інформаційних ресурсів на підприємстві, не зважаючи на їх практичне значення зумовлене виявленням та визначенням інформаційних проблем і витрат, які обумовлені ними.

Список використаних джерел:

1. Семанюк В. З. Інформаційні ресурси як інструмент підвищення ефективності бізнесу. *Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал*. 2012. №10. С. 304–307
2. Рожелюк В. М. Організація бухгалтерського обліку діяльності переробних підприємств: монографія. К. : ННЦ ІАЕ, 2013. 488 с.
3. Дем'яненко М.Я, Рожелюк В.М. Системний підхід до формування облікової інформації для потреб управління. *Облік і фінанси*. 2016. №2(72). С. 8–15.
4. Семанюк В. З. Інформаційна теорія обліку в постіндустріальному суспільстві : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 392 с.
5. Гендина Н.И. Информационная грамотность как приоритет. Программы ЮНЕСКО «Информация для всех» : сборник докладов в рамках 14-й международной конференции. М., 2007. С.99–113.